

Η ποικιλομορφία του εργατικού δυναμικού και η εκτίμηση κινδύνου: διασφαλίζοντας ότι προστατεύονται όλοι οι εργαζόμενοι — Περίληψη έκθεσης του Οργανισμού

Εισαγωγή

Δεν εκτίθενται όλοι οι εργαζόμενοι στους ίδιους κινδύνους: υπάρχουν ειδικές ομάδες εργαζομένων που εκτίθενται σε αυξημένους κινδύνους (ή η εργασία τους είναι ιδιαίτερων απαιτήσεων). Όταν μιλάμε για εργαζομένους που εκτίθενται σε «ιδιαιτέρως» ή «αυξημένους» κινδύνους, αναφερόμαστε σε εργαζομένους που αντιμετωπίζουν ειδικούς κινδύνους λόγω της ηλικίας τους, της καταγωγής τους, του φύλου τους, της φυσικής τους κατάστασης ή της θέσης τους στην επιχείρηση. Τέτοια άτομα ενδέχεται να είναι περισσότερο ευάλωτα σε ορισμένους κινδύνους και να έχουν ιδιαίτερες ανάγκες στην εργασία.

Η νομοθεσία για την υγεία και την ασφάλεια (1) απαιτεί από τους εργοδότες τη διενέργεια εκτιμήσεων κινδύνου και τονίζει την ανάγκη «προσαρμογής της εργασίας στον άνθρωπο», την υποχρέωση του εργοδότη «να έχει στη διάθεσή του μια εκτίμηση των υφισταμένων κατά την εργασία κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν ομάδες εργαζομένων που εκτίθενται σε ιδιαίτερους κινδύνους» καθώς και το ότι «οι ευαίσθητες ομάδες κινδύνου πρέπει να προστατεύονται από τους κινδύνους που τις αφορούν ειδικότερα».

Σήμερα, η ποικιλομορφία (διαφορετικότητα) στον χώρο εργασίας και η διαχείρισή της αποτελούν σημαντικά ζητήματα για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία. Εντούτοις, το θέμα της ποικιλομορφίας σπάνια έχει μελετηθεί υπό το πρίσμα της εκτίμησης κινδύνου. Τα πρακτικά εργαλεία εκτίμησης κινδύνου που λαμβάνουν υπόψη τους ειδικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν, για παράδειγμα, τα άτομα με αναπηρίες, οι μετανάστες εργαζόμενοι, οι μεγάλης ηλικίας εργαζόμενοι, οι γυναίκες και οι προσωρινά απασχολούμενοι εξακολουθούν να είναι λιγοστά. Προσδοκείται, πάντως, ότι η περαιτέρω έρευνα και ανάπτυξη θα οδηγήσουν μελλοντικά στη δημιουργία πρόσθετου υλικού με κατευθυντήριες οδηγίες για το θέμα.

Στόχος της έκθεσης

Η έκθεση που κατάρτισε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός τονίζει την ανάγκη διενέργειας εκτιμήσεων κινδύνου χωρίς αποκλεισμούς, ώστε να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση και διαχείριση των κινδύνων η ποικιλομορφία του εργατικού δυναμικού. Κύριος στόχος της παρούσας έκθεσης είναι να περιγράψει για ποιους λόγους και με ποιους τρόπους μπορεί και πρέπει η εκτίμηση κινδύνου να καλύψει ολόκληρο το εργατικό δυναμικό, καθώς και να ευαισθητοποιήσει τους υπεύθυνους για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, αλλά και όσους αυτή αφορά (εργοδότες, εργαζομένους, εκπαιδευτικούς για θέματα ασφάλειας και υγείας, επαγγελματίες ασφάλειας και υγείας στην εργασία), σχετικά με τη σημασία της εκτίμησης των κινδύνων για όλους τους εργαζομένους.

Στο πρώτο τμήμα της έκθεσης παρουσιάζονται τα βασικά ζητήματα που αφορούν την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία έξι κατηγοριών εργαζομένων που θεωρείται ότι διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο: των μεταναστών εργαζομένων, των εργαζομένων με αναπηρίες, των νέων και των μεγάλης ηλικίας εργαζομένων, των γυναικών (ζητήματα φύλου) και των προσωρινά απασχολούμενων. Στο τέλος κάθε υποενότητας υπάρχουν

σύνδεσμοι για τη μέσω διαδικτύου μετάβαση σε περαιτέρω πληροφορίες και πρακτικές οδηγίες ή εργαλεία εκτίμησης κινδύνου.

Στη συνέχεια, η έκθεση εστιάζει στην πρόληψη των κινδύνων με τους οποίους έρχονται αντιμέτωπες οι διάφορες ομάδες εργαζομένων. Περιγράφει πρακτικές ενέργειες που μπορούν να εφαρμοστούν σε επίπεδο χώρου εργασίας ή κλάδου και παρουσιάζει το ιστορικό τους, περιλαμβανομένων των ομάδων-στόχων, και τους τρόπους εντοπισμού και αξιολόγησης αποτελεσμάτων, ανεπιθύμητων επιπτώσεων, παραγόντων επιτυχίας και προβλημάτων.

Βασικά στοιχεία μιας εκτίμησης κινδύνου «χωρίς αποκλεισμούς»

- Αντιμετώπιση των ζητημάτων ποικιλομορφίας του εργατικού δυναμικού με σοβαρότητα και θετική προδιάθεση.
- Αποφυγή διατύπωσης πρόωγων εικασιών σχετικά με τους κινδύνους και με το ποιοι διατρέχουν κίνδυνο.
- Αξιολόγηση της ποικιλομορφίας του εργατικού δυναμικού ως πλεονεκτήματος (και όχι ως προβλήματος).
- Εξέταση ολόκληρου του εργατικού δυναμικού, περιλαμβανομένων των εργαζομένων καθαριότητας, των υπαλλήλων υποδοχής, των εργαζομένων συντήρησης, των προσωρινά απασχολούμενων, των μερικώς απασχολούμενων κ.λπ.
- Η προσαρμογή των εργασιακών και προληπτικών μέτρων στους εργαζομένους καθώς και η προσαρμογή της εργασίας στους εργαζομένους αποτελούν βασική αρχή της κοινοτικής νομοθεσίας.
- Εξέταση των αναγκών που απορρέουν από την ποικιλομορφία (διαφορετικότητα) του εργατικού δυναμικού κατά το στάδιο του σχεδιασμού και του προγραμματισμού και πραγματοποίηση των όποιων αλλαγών προτού ο εργαζόμενος με αναπηρία/ο μεγάλης ηλικίας εργαζόμενος/ο μετανάστης εργαζόμενος εισέλθει στην απασχόληση.
- Σύνδεση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας με δράσεις για την ισότητα στους χώρους εργασίας, περιλαμβανομένων σχεδίων ισότητας και πολιτικών κατά των διακρίσεων.
- Κατάρτιση και πληροφόρηση των υπευθύνων εκτίμησης κινδύνου, των χειριστών, των εποπτών, των εκπροσώπων σε θέματα ασφάλειας κ.λπ. για τα ζητήματα ποικιλομορφίας που άπτονται των κινδύνων ασφάλειας και υγείας.

(1) Οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στην εργασία.

- Παροχή κατάλληλης κατάρτισης σχετικά με την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία σε κάθε εργαζόμενο, προσαρμογή του υλικού κατάρτισης στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες των εργαζομένων.
- Στο πλαίσιο της εκτίμησης κινδύνου χωρίς αποκλεισμούς, θα πρέπει να ακολουθείται μια συμμετοχική προσέγγιση —στην οποία θα συμπράττουν οι ενδιαφερόμενοι εργαζόμενοι— και να εξετάζονται οι πραγματικές συνθήκες εργασίας.
- Τα παραδείγματα καλών πρακτικών εκτίμησης των κινδύνων χωρίς αποκλεισμούς συνίστανται σε ένα μείγμα προληπτικών μέτρων (προσαρμογή της εργασίας στον εργαζόμενο, προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο, παροχή κατάλληλων οδηγιών στους εργαζομένους, παροχή ειδικής κατάρτισης κ.λπ.). Η υιοθέτηση αυτών των αλληλένδετων μέτρων αποτελεί έναν ουσιαστικό παράγοντα επιτυχίας.
- Η διενέργεια εκτίμησης κινδύνου για κατηγορίες εργαζομένων με αυξημένο κίνδυνο, βάσει της οποίας θα εξαλειφθούν οι κίνδυνοι και θα αντιμετωπιστούν οι πηγές κινδύνου στη ρίζα τους, θα ωφελήσει όλους τους εργαζομένους (ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, εθνικότητας και σωματικών διαστάσεων). Μερικά παραδείγματα μέτρων που θα μπορούσαν να ωφελήσουν ολόκληρο το εργατικό δυναμικό είναι:
  - Η πραγματοποίηση τροποποιήσεων σε εγκαταστάσεις ή σταθμούς εργασίας (για την εξυπηρέτηση εργαζομένων με αναπηρίες, μεγάλης ηλικίας εργαζομένων κ.λπ.), όπως η τοποθέτηση ραμπών, ανελκυστήρων, διακοπών φωτισμού και σκαλοπατιών με χείλος χρωματισμένο με ανοιχτόχρωμη μπογιά κ.λπ.
  - Η υιοθέτηση πιο εργονομικών εργαλείων και εξαρτημάτων (που προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητες κάθε εργαζομένου, ανεξαρτήτως του μεγέθους και των χαρακτηριστικών τους). Αυτό συνεπάγεται ότι η δουλειά ή η επιμέρους εργασία θα μπορεί να εκτελείται από ένα μεγαλύτερο εύρος εργαζομένων (γυναίκες, μεγάλης ηλικίας εργαζομένους, κοντούς ανθρώπους κ.λπ.), π.χ. λόγω μείωσης της απαιτούμενης σωματικής δύναμης.
  - Η παροχή όλων των πληροφοριών για την υγεία και την ασφάλεια με κατάλληλη μορφή (με στόχο να καταστούν οι πληροφορίες αυτές πιο κατανοητές για τους μετανάστες εργαζομένους).
  - Η ανάπτυξη μεθόδων και στρατηγικών με στόχο την παραμονή στην εργασία των μεγαλύτερων σε ηλικία εργαζομένων που δουλεύουν σε βάρδιες. Τέτοιες στρατηγικές θα ωφελήσουν το σύνολο των εργαζομένων (ανεξαρτήτως ηλικίας) και θα καταστήσουν περισσότερο ελκυστική την εργασία σε βάρδιες για τους νέους εργαζομένους.
- Κάθε φορά που μια επιχείρηση ή ένας οργανισμός πραγματοποιεί αλλαγές στο φυσικό περιβάλλον του χώρου εργασίας ή αγοράζει νέο εξοπλισμό, είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι αυτές οι αλλαγές ή αγορές είναι κατάλληλες ως προς την ποικιλομορφία του εργατικού δυναμικού.
- Εάν η επιχείρηση ή ο οργανισμός δεν μπορεί να αντεπεξέλθει στους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται μια ειδική ομάδα εργαζομένων, είναι σημαντικό να αναζητήσει συμβουλή από υπηρεσίες και αρχές για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία, από επαγγελματίες υγείας, από επαγγελματίες ασφάλειας και εργονόμους, από οργανώσεις για άτομα με αναπηρίες ή για μετανάστες κ.λπ.
- Από τα παραδείγματα καλών πρακτικών εκτίμησης των κινδύνων χωρίς αποκλεισμούς προκύπτει ότι για να είναι αποτελεσματική οποιαδήποτε προληπτική ενέργεια είναι απαραίτητη η συμμετοχή του συνόλου των άμεσα ενδιαφερομένων: των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους, των συμβουλίων εργαζομένων, της διοίκησης, των εμπειρογνομώνων σε θέματα επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας, των αναδόχων ή των υπεργολάβων κ.λπ.

Περιπτωσιολογική μελέτη — Παραγωγική γήρανση — Αναμόρφωση του προγράμματος βαρδιών στην Polyfelt (πλέον TenCate), Αυστρία

Η διοίκηση και το συμβούλιο εργαζομένων μιας μονάδας χημικών προϊόντων στην Αυστρία αντιμετώπιζαν πρόβλημα με τις εντατικές βάρδιες, τη γήρανση του εργατικού δυναμικού και τη μικρή ηλικία συνταξιοδότησης. Στο πλαίσιο μιας συμμετοχικής διαδικασίας και με τη βοήθεια εμπειρογνομώνων σε θέματα επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας διαμορφώθηκε νέο πρόγραμμα βαρδιών. Το αποτέλεσμα ήταν επωφελές για όλους. Λιγότερες ώρες εργασίας την εβδομάδα, λιγότερες βραδινές βάρδιες και μεγαλύτερα διαλείμματα κατά τις βάρδιες ήταν τα κυριότερα οφέλη για τους εργαζομένους. Μεγαλύτερη παραγωγικότητα, συνταξιοδότηση σε μεγαλύτερη ηλικία και βελτιωμένη εικόνα του εργοδότη ήταν μερικά από τα οφέλη που αποκόμισε η επιχείρηση.

Περιπτωσιολογική μελέτη — Προαγωγή της ενσωμάτωσης εργαζομένων με αναπηρίες στη Ford, Γερμανία

Στόχος του προγράμματος αυτού ήταν η ενσωμάτωση των εργαζομένων με αναπηρίες στην παραγωγική διαδικασία και η επανένταξη των εργαζομένων που είχαν απουσιάσει για μεγάλο διάστημα με άδεια ασθένειας. Η επιχείρηση συγκρότησε ομάδα διαχείρισης των αναγκών για άτομα με αναπηρίες με τη συμμετοχή εκπροσώπων της διοίκησης και των εργαζομένων, διενήργησε εκτίμηση κινδύνου χρησιμοποιώντας το IMBA, ένα εργαλείο για την ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στο εργασιακό περιβάλλον, εξατομικευμένους ιατρικούς ελέγχους και εξατομικευμένους ελέγχους ικανοτήτων και αξιολογήθηκε τα ευρήματα για τον σχεδιασμό του χώρου εργασίας. Επίσης, αξιολογήθηκαν και άλλα προβλήματα με τη βοήθεια ερωτηματολογίων. Μέχρι σήμερα έχουν επανενταχθεί στην παραγωγική διαδικασία περίπου 500 εργαζόμενοι. Το πρόγραμμα έχει αποσπάσει πολυάριθμα βραβεία.

Πού θα βρείτε την έκθεση

Η πλήρης έκθεση διατίθεται στα αγγλικά στον δικτυακό τόπο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού στη διεύθυνση <http://osha.europa.eu/en/publications/reports/TE7809894ENC/view> από όπου μπορείτε να την ανακτήσετε δωρεάν.

Το παρόν τεχνικό δελτίο διατίθεται σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ στη διεύθυνση <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/87/view>

Περαιτέρω πληροφορίες

«Ασφαλείς και υγιείς χώροι εργασίας. Οφέλη για εσένα προσωπικά. Οφέλη για τις επιχειρήσεις. Ευρωπαϊκή εκστρατεία για την εκτίμηση κινδύνου» είναι το θέμα της ευρωπαϊκής εκστρατείας 2008/09 που διεξάγει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA) σε περισσότερες από 30 χώρες, περιλαμβανομένων όλων των κρατών μελών της ΕΕ. Το παρόν τεχνικό δελτίο εκπονήθηκε για την υποστήριξη της εκστρατείας.

Άλλα τεχνικά δελτία της ίδιας σειράς καθώς και περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εκτίμηση κινδύνου διατίθενται στη διεύθυνση <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>.

Οι πληροφορίες που διατίθενται σ' αυτό τον δικτυακό τόπο εμπλουτίζονται και ενημερώνονται συνεχώς. Άμεσος σύνδεσμος προς την ευρωπαϊκή εκστρατεία: <http://hw.osha.europa.eu>.

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ΙΣΠΑΝΙΑ
Τηλ. +34 944794360, φαξ +34 944794383
E-mail: information@osha.europa.eu

© Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής. Printed in Belgium, 2009

